

ئەمجارەشيان خورماتوو

شوان داودی

زەنگی کاتزمییر یانزە

خورماتوو شاریکی دیرینی کوردستان و هەلقەیی پەییوەندی نیوان کوردستان و عێراقی عەرەبیە، ئەم شارە میژوویەکی زیڕینی هەییە لە خەباتی کوردایەتی و بێ وینەییە لە بەرخودان و لە قوربانیدانەکانیش پشکی شیریی بەرکەوتوو، لە میژووی دوورو نزیکی شارەکەدا سەدان داستان و هەزاران قارەمان تۆمارکراون، هەر لە رزگارکردنی خورماتوو لە لایەن رەفەعتی سلیمان بەگی داودەووە سالی (1920) پشتیوانی شۆرشی ئیبراھیم خانی دەلو لە کفری تا نەبەردیەکانی پێشمەرگە بەرامبەر هیژە تاریکەکانی داعش لە ئیستادا. لەم وتارەدا جیگەیی باسکردنی ئەو هەموو داستانە قارەمانیتییەو ئەو هەموو گیانفیدیاییە نابیتەووە کە میژووی ئەو شارەیان نەخشانوووە.

سالی (1976) بە مەرسومیکی کۆماری حکومەتی بەعس؛ بە ئیمزای (احمد حسن البکر) خورماتوو لە کەرکوک دامالینراو لکینرا بە (صلاح الدین)ەو، لەو کاتەووە تا ئیستا جەماوەری ئەو شارە بە هەموو پیکهاتەکانیەو، (کورد، عەرەب، تورکمان) گیرۆدەیی دەستی کیشە ئیداریەکان بونەتەووە و بە سەدان و هەزاران گرفتیان بو دروست دەکریت. دیارە ریژەیی پیکهاتەکان لەو شارە تا رادەییەکی زۆر لە یەکەووە نزیکن، هەر پیکهاتەییەکی نزیکەیی (33% - 34%) ی دانشتوانەکە پیکهەینن، بەهۆی یاسای هەلبژاردنەکان و شیوازی دروستکردنی لیستەکان لە دوو هەلبژاردنی رابردوودا کورد سەرکەوتوو نەبوو لە سەرخستنی نوینەر بو ئەنجومەنی نوینەرانی عێراق لەو شارەدا. بەلام تورکمانەکان دوو نوینەرەو عەرەبەکان یەکی نوینەریان سەرخستوو، ئەمە لە کاتیکدا کوردەکان زیاتر لە (22) هەزار دەنگیان هەبوو، کاندیدی یەکییتی نیشتمانی کوردستان (17) هەزار دەنگی هینابوو؛ کە وەکی کاندید زۆرتەری دەنگی لە پارێزگاکی هینابوو، بەلام لەبەر ئەوەی لیستەکەیی ریژەیی کورسی بەدەست نەهینا. سەرنەکەوت، سروشتی یاسای هەل بژاردنەکانی عێراق وایە.. کەس هەییە بە (150) دەنگ بۆتە پەرلەمانتار و کەسی واش هەییە بە (20000) دەنگ سەرکەوتنی بەدەست

نەھیناوە .رۆژی پینجشەممە 2015/4/23 وەفدیکی نوینەرانی یەکییتی نیشتمانی کوردستان لە پەرلەمانی عێراق کە پێک هاتبوون لە ریبوار تەهاو بیستوون عادل و بەختیار شاوھیس و رەنگین عەبدوللا و بەندەوی موخلیستان؛ سەردانی خورماتوومان کردو لە قایمقامیەتی قەزاکە لەگەڵ قایمقام و ئەنجومەنی قەزاو دواتر سەردانی بازنەیی حەمرینی یەکییتی نیشتمانی کوردستانمان کردو لە نزیکەووە گوئیستی کیشەو داواکاریەکانیان بووین و کۆمەڵی دۆسیەیی ئیداریمان لی وەرگرتن بە مەبەستی بەدوادا چوون و چارەسەرکردنیان لە بەغدا . ئاشکرایە کیشەکانی خورماتوو بە تەنها کیشەیی ئیداری نین، بەلکو بەشیکی گرنگی کیشەیی سیاسی و دابرائیتی لە کەرکوک .

ئەوێ جیگەیی خۆشحالیە ئەنجومەنی قەزاکە بە ھەموو پیکھاتەکانیەووە گەیشتوونەتە ئەو بڕوایەیی کە گەرانەوھیان بۆ کەرکوک بەشیکی زۆری گرتەکانیان چارەسەر دەکات، ھەر بۆیە ھەموویان ئەو کۆنووسەیان واژۆ کردووەو یاداشتیان بە لایەنە پەیوەندیدەرەکان داوە بۆ ئەو مەبەستە، بەلام ئەوێ جیگەیی داخە ھیچ لایەنیک وەک پێویست بەدەنگ خواستەکانیانەووە نەچوو .

لەکاتی پێشکەشکردنی یاداشتەکانیان بە ئیدارەو ئەنجومەنی کەرکوک ..ئەگەر بیرمان ماپی کارەساتەکەیی جەواھر مۆل روویداو ئەو کەیسە بزرکرا. ئەمە بە لیكدانەووەیەکی سادە دەریدەخات ئەجیندایەک دژ بە گەرانەوھیی خورماتوو بۆ کەرکوک لە ئارادییە، بە رای بەندە دواي کۆتایی ھانتی داعش و ھیوربوونەوھیی دۆخەکە نەخشەیی ئیداری عێراق گۆرانکاری گەورەیی بەسەردا دیت، بە تاییبەت ئەو ناوچانەیی کە مەیدانی روبەروبوونەوھکانی داعش بوونە، لەوانە سەلاحەدین و لە سەلاحەدینیش خورماتوو، بۆیە بە پێویستی دەزانم سەرکردایەتی سیاسی کورد و ئەنجومەن و ئیدارەیی کەرکوک و ھەموو ھیزە کوردستانییەکان بە گشتی و یەکییتی نیشتمانی کوردستان بە تاییبەت لەم ناوچانە بیئە سەرخت بۆ داواکەیی ئەنجومەنی قەزای خورماتوو کە خواستیانە بگەرنەووە سەر ئیدارەیی کەرکوک، چونکە ئیستا کاتیتی بەوھیی خورماتوو پیش گەرانەوھیی بۆ سەر ھەریمی کوردستان دەبیئ بگەرنیئیتەووە سەر کەرکوک، ئەمەش دەبیئ سەرچەم ناوھندە ئیداریەکان و ناوھندە حزبییەکان و ریکخراوہ پیشەیی و

جه ماوه ريه كان و ريځخراوه كانى كومه لگه ي مه دهنى و كه سايه تى مه دهنى و عه شايه رو دهسته بڙيره كانى كومه لگه بو دهسته بهر كړدى.. چونه ك بينه مه يدان .

نابيت ئه وهش له بير بکريت لايه نى ئابوورى خورماتوو جگه له ره هنده جوگرافى و سياسيه كه ي لايه نيكي تری ستراتيژيه، چونکه ناوچه يه كى دهوله مه نده به نه وت و گازى سروشتى.. ته نانه ت ههردوو ويسگه ي گازى کاره باى (چه مچه مال و پيرداود) له سنوورى خورماتوو هه گازى بو دابين ده کريت .

بو يه ليړه وه وهک چو ن له سهردانه که مان بو خورماتوو به ليمان دا جاريكى تر جه خت ده که ينه وه که هه ر (21) په رله مانتاره که ي فراکسيونى يه کيتى له به غدا نوينه رى خورماتوو ده بين بو چاره سه ر كړدى كيشه كانيان تا گه يشتن به خواسته كانيان ئه ویش گه پانه وه يه بو سه ر که رکوک و چاره نووسى قه زاکه به چاره نووسى که رکوک ده به ستريته وه بو هه ر ئه گه ريک .

shwandaudi@yahoo.com